

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ В СТУДЕНТІВ ДО ВИВЧЕННЯ МАЙНОРА «РЕКРЕАЦІЯ В ПРОЦЕСІ ПРАЦІ ТА ДОЗВІЛЛЯ»

Андрій МАРАКУШИН¹, Артем ЧЕРЕДНІЧЕНКО²

¹Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, м. Харків, Україна,

²Харківська державна академія фізичної культури,
м. Харків, Україна, e-mail: surz@ukr.net

Анотація. У період реформування вищої освіти, постає проблема збереження неспеціальної фізкультурної освіти, яка є основною формою існування фізичної культури у вищих навчальних закладах нефізкультурного профілю. Розроблено та обґрунтовано педагогічні умови формування мотивації в бакалаврів до вивчення майнора «Рекреація в процесі праці та дозвілля» у межах вибіркової складової освітньо-професійної програми (ОПП). Розроблено та обґрунтовано навчальний контент майнора «Рекреація у процесі праці та дозвілля».

Ключові слова: майнор, фізична культура, спорт, мотивація, педагогічні умови.

Постановка проблеми. У період реформування вищої освіти постає проблема збереження неспеціальної фізкультурної освіти. На думку фахівців, неспеціальна фізкультурна освіта є основною формою існування фізичної культури в школах та вищих навчальних закладах нефізкультурного профілю [11].

Сучасний ринок праці в різних професійних галузях, як правило, вимагає від працівника міждисциплінарної, широкої підготовки. Для того щоб домогтися успіху, сьогодні необхідно бути не тільки першокласним фахівцем у своїй вузькій галузі, а й мати уявлення про інші сфери діяльності. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалаврів економічних спеціальностей вимагає від здобувачів знати наукові основи сучасної життєдіяльності, засоби фізичного і духовного самовдосконалення, вміти вести і пропагувати здоровий спосіб життя, стимулювати активний стиль поведінки і позитивний світогляд.

Аналіз сучасних педагогічних досліджень [3, 5–10, 12–14] свідчить про те, що формування позитивної мотивації до навчання – це одна з найгостріших проблем вищої школи. Загальновідомо, що будь-яка діяльність проходить більш ефективно, коли вона більш мотивована [1]. На нашу думку, введення майнора «Рекреація в процесі праці та дозвілля» в ОПП підготовки бакалаврів допоможе сформувати додаткові складові компетентності [4] у студентів у сфері фізичної культури та спорту, що сприятиме вирішенню означеної проблеми. А недостатня вивченість питання формування мотивації до вибору зазначеного майнора обумовила актуальність вибору теми наукового дослідження.

Робота виконана за напрямом дослідження «Формування мотивації до рухової активності, здорового способу життя в системі фізичного виховання дітей і молоді» паспорта спеціальності 24.00.02.

Мета – розробити та обґрунтувати педагогічні умови формування мотивації у бакалаврів до вивчення майнора «Рекреація в процесі праці та дозвілля» у межах вибіркової складової ОПП.

Організація дослідження. Дослідження проводив науково-педагогічний склад кафедри фізичного виховання та спорту ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення наукової і методичної літератури, у тому числі розміщеної в Інтернеті; документальний метод (документи, що регламентують процес організації фізичного виховання в ВНЗ); синтезування.

Результати дослідження. У ХНЕУ ім. С. Кузнеця студентам надається можливість вільного вибору навчальних дисциплін у межах 25% загального обсягу відповідної ОПП. Обрані дисципліни увійдуть до індивідуального навчального плану кожного студента, а результати навчання будуть подані в додатку до дипломів [2]. Принцип вільного вибору дає змогу кожному студенту

вивчати навчальні дисципліни, які відображають індивідуальні вподобання, інтереси та плани на майбутнє працевлаштування. Як і раніше, основна частина програми орієнтована на формування професійних компетентностей за освітнім напрямом, на якому навчається студент. Однак крім неї в програмі виділяються додаткові профілі, які за аналогією з міжнародними освітніми програмами назвали майнор.

Майнор – умовна назва блоку з чотирьох взаємопов'язаних непрофільних навчальних дисциплін ОПП підготовки бакалавра [2]. Уперше це спробували в Гарварді ще століття тому. Відтоді майнори стали обов'язковою частиною американської та канадської освітньої системи. Важливо, що майнор не є факультативом, а є невід'ємною частиною освітньої програми, з обов'язковою академічною звітністю. Вони не створюють додаткового навантаження для студентів, оскільки весь навчальний процес вибудовується з їх урахуванням. Причому змістовно майнор може бути ніяк не пов'язаний з основним напрямком навчання.

Навчальний майнор «Рекреація у процесі праці та дозвілля».

Дисципліна спрямована на поглиблення і розширення знань про соціально-економічну та соціально-педагогічну роль неспеціальної фізкультурної освіти і фізичної рекреації у підвищенні ефективності суспільного виробництва, зниженні захворюваності, вихованні, всебічного та гармонійного розвитку особистості трудящих. Студенти опановують навички у визначенні рівня фізичного стану як у практично здорових працівників, так і в тих, хто має патологічні відхилення в стані здоров'я; у раціональному використанні засобів фізичної культури для робітників економічних професій в умовах виробництва на основі реалізації загальних і специфічних принципів, а також оцінки ефективності процесу фізичної рекреації. У студентів буде можливість взяти участь в організації оздоровчих заходів. *Метою* навчальної дисципліни є вивчення студентами теоретичних основ і набуття практичних навичок управління працездатністю людини, стійкістю до впливу несприятливих чинників навколишнього середовища засобами фізичної культури, здатності створювати ефективну систему збереження людського життя і здоров'я на підприємстві як найвищої цінності.

Компетентність, що забезпечує дисципліна: здатність використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя, формування здоров'я людини [4].

Складові компетентності:

- 1) розуміння необхідності зміцнювати особисту установку на формування і збереження фізичного та психічного здоров'я, подальше засвоєння нових знань та умінь щодо ведення здорового способу життя, особистої фізичної культури;
- 2) здатність виконувати функції з управління працездатністю людини, стійкістю до впливу несприятливих чинників навколишнього середовища;
- 3) здатність складати індивідуальні плани оздоровлення особистого способу життя;
- 4) здатність планувати форми фізичної культури в процесі робочого дня, реабілітації у позаробочий час;
- 5) здатність організовувати процес фізичної рекреації та рухової реабілітації (підготовка виконавців форм фізичної рекреації, планування, контроль, облік, забезпечення та їх проведення).

До структури навчального майнора належать чотири курси (табл. 1) та компоненти: цільовий, змістовний, операційний та результативний.

Таблиця 1

Розподіл складових компетентності за навчальними курсами майнора

Назва курсу	Складові компетентності, що забезпечує дисципліна				
	1	2	3	4	5
Організація спортивно-оздоровчих послуг	+	+	+		
Організація природно-рекреаційних послуг	+			+	+
Організація культурно-пізнавальних рекреаційних послуг	+			+	
Організація надання реабілітаційно-профілактичних послуг	+	+	+		+

Таблиця 2

Педагогічні умови* формування мотивації в бакалаврів до вибору майнора в ХНЕУ ім. С. Кузнеця**

Педагогічні заходи	Кількість годин	Форма	Методи	Термін проведення	Місце проведення	Відповідальні
«Літня школа» для абітурієнтів	4	практичне заняття	навчання, виховання, тренування	червень	ФОК***	науково-педагогічний склад кафедри ФВтаС
Навчальний туристський похід	6			друга декада вересня	Харківський лісопарк	
«Фізична культура» в циклі дисциплін підготовчих курсів	за навчальним планом		навчання, виховання, тренування, розвитку	жовтень-травень	спортивні зали та майданчики університету та гуртожитків	
Лекція для першокурсників в межах циклу «Університетська освіта»	2	теоретичне заняття	навчання	перша декада вересня	актова зала	науковий склад кафедри ФВтаС
Секційна робота за видами спорту	за індивідуальним планом бакалавра	спортивне тренування	навчання, виховання, тренування, розвитку	вересень-липень	спортивні зали та майданчики університету та гуртожитків	педагогічний склад кафедри ФВтаС
Спортивно-масові заходи СК «ІНЖЕК»	за планом СК «ІНЖЕК»	змагання, спортивні свята, екскурсії до спортивних споруд	навчання, виховання	за призначенням		голова спортивного клубу, науково-педагогічний склад кафедри ФВтаС, студентський актив

*Компонентами педагогічних умов формування мотивації є: матеріальна база, форми і методи науково-педагогічної діяльності, компетентність науково-педагогічних працівників.

**Ресурсами на вибірку складову ОПП підготовки бакалаврів відбувається на підставі форми-заяви, що заповнюється та подається до відповідного деканату.

***Фізкультурно-оздоровчий комплекс.

Процес опанування бакалаврами складових компетентності виконує профілактичну, культурологічну, корекційно-реабілітаційну та здоров'язбережливу функцію.

Окрім того, разом з педагогічними заходами повинна проводитися постійна мотивувальна реклама фізичного виховання і спорту на території університету та гуртожитків, а також в приміщенні приймальної комісії; використання інформаційно-комунікаційних засобів (сайти університету та персональних навчальних систем (Moodle, Chamilo та інші.) Запропоновані педагогічні умови формування мотивації в бакалаврів до вибору зазначеного майнора повинні впроваджуватись з дотриманням принципів компетентісного підходу та принципів педагогіки здоров'я.

Висновки. У зв'язку із визначеною проблемою до вибіркової складової ОПП підготовки бакалаврів потрібно вводити дисципліни які б формували складові компетентності з різних розділів сфери фізичної культури та спорту (фізіології, анатомії, біохімії, валеології, фізичної реабілітації та рекреації тощо), що за нашим припущенням має сприяти формуванню мотивації до систематичних занять фізичними вправами та спортом не тільки протягом навчання, а й всього життя.

Перспективи подальших досліджень. Оцінювання кількісних показників вибору бакалаврами майнора «Рекреація в процесі праці та дозвілля» у вибірковій складовій ОПП підготовки бакалаврів.

Список літератури

1. Біліченко О. Особливості мотивації до занять з фізичного виховання у студентів / О. Біліченко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2011. – № 5 – С. 3–5.
2. Вибіркова складова освітньо-професійних програм [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.hneu.edu.ua/Elective_component_of_educational_and_professional_programs.
3. Гилюн О. В. Освітні мотивації студентської молоді / О. В. Гилюн // Грані : альманах. – Дніпропетровськ, 2012. – № 1 (81). – С. 102–104.
4. Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 25.09.2015 № 1/9–454 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/47947/
5. Занюк С. С. Психологія мотивації : навч. посіб. / С. С. Занюк. – Київ : Либідь, 2002. – 304 с.
6. Ильин Е. И. Мотивация и мотивы / Е. И. Ильин. – Санкт-Петербург : Питер, 2003. – 512 с.
7. Малинаускас Р. К. Мотивация студентов разных периодов обучения / Р. К. Малинаускас // Социологические исследования. – 2005. – № 2. – С. 134–138.
8. Малінка О. О. Психологічні проблеми мотивації навчально-професійної діяльності студентів у сучасних умовах / О. О. Малінка. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.psyh.kiev.ua
9. Михайличенко В. Є. Роль мотивації навчально-пізнавальної діяльності у формуванні професійної спрямованості студентів / В. Є. Михайличенко, В. В. Полянська // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. – Запоріжжя, 2011. – Вип. 17 (70). – С. 320–327.
10. Романчук С. В. Вивчення факторів мотивації курсантів до самостійних занять ФП і С // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків : ХДАДМ, 2004. – № 3. – С. 48–55.
11. Томенко О. А. Теоретико-методологічні основи неспеціальної фізкультурної освіти учнівської молоді [Текст] : автореф. дис... д-ра наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02 / О. А. Томенко / НАН України. – Київ, 2012. – 36 с.
12. Bowman R. Rethinking What Motivates and Inspires Students. The Clearing House / Bowman R. // Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas. – 2011. – Vol. 84 (6). – P. 264–269. doi:10.1080/00098655.2011.592164.
13. Martin A. J. Physical Activity Motivation in Late Adolescence / Martin A. J. // Research Quarterly for Exercise and Sport. – 2010. – Vol. 81 (3). P. 278–289. doi:10.1080/02701367.2010.10599676.

**ФОРМИРОВАНИЕ МОТИВАЦИЙ У СТУДЕНТІВ К ИЗУЧЕНИЮ МАЙНОРА
«РЕКРЕАЦИЯ В ПРОЦЕССЕ ТРУДА И ДОСУГА»****Андруй МАРАКУШЫН¹, Артём ЧЕРЕДНИЧЕНКО²**¹*Харковский национальный экономический университет имени Семена Кузнеця, г. Харьков, Украина,*²*Харковская государственная академия физической культуры, г. Харьков, Украина, e-mail: surz@ukr.net*

Аннотация. В период реформирования высшего образования, возникает проблема сохранения неспециального физкультурного образования, которое является основной формой физической культуры в высших учебных заведениях нефизкультурного профиля.

Цель – разработать и обосновать педагогические условия формирования мотивации у бакалавров к изучению майнора «Рекреация в процессе труда и досуга» в рамках выборочной составляющей образовательной-профессиональной программы (ОПП). Исследование проводилось научно-педагогическим составом кафедры физического воспитания и спорта (ФВиС) ХНЭУ им. С. Кузнеця на протяжении 2015–2016 учебного года.

Результаты: разработан и обоснован учебный контент майнора «Рекреация в процессе труда и досуга»; педагогические условия формирования мотивации у бакалавров к выбору указанного майнора.

Ключевые слова: майнор, физическая культура, спорт, мотивация, педагогические условия.

**FORMING STUDENTS MOTIVATION FOR STUDYING OF MINOR
«RECREATION IN THE PROCESS OF WORK AND LEISURE»****Andrew MARAKUSHUN¹, Artyom CHEREDNICHENKO²**¹*Kharkiv National University of Economics named after Semen Kuznets, Kharkiv, Ukraine,*²*Kharkiv State Academy of Physical Culture, Kharkiv, Ukraine, e-mail: surz@ukr.net*

Abstract. In the period of reformation of higher education, the problem of conservation non-special sports education, which is the main form of physical training in higher educational institutions of non-sports profile [11]. Pedagogical conditions of formation of motivation to study minor Bachelor “Recreation at work and leisure” within the selective component of the educational and professional program (EPP). The training content of minor “Recreation at work and leisure” has been developed and substantiated.

Keywords: minor, physical culture, sports, motivation, pedagogical conditions.